

Marktwerking bij spoorwegen moet terug gedraaid worden

'Draai de splitsing van NS en Prorail, bedoeld om marktwerking op het spoor te stimuleren, terug. Je kunt het rijden van de treinen niet loskoppelen van de infrastructuur, ze zijn te zeer afhankelijk van elkaar.' Dat concludeert Gijs van Loef die onderzoek deed naar de voorwaarden waaronder de overheid taken kan uitbesteden aan de markt. Hij schreef er een boek over dat maandag 10 juni verschijnt. **'Het debacle met de Fyra, kosten 8 miljard, maakt duidelijk dat het vertrouwen in de overheid ondertussen fundamenteel is aangetast'**

'Alle ellende met 'blaadjes en bevroren wissels' van de afgelopen jaren laat wel zien hoe afhankelijk de dienstverlening van de NS is van de infrastructuur die Prorail moet leveren en het onvoorspelbare weer. Het is in feite een gesloten taaksysteem,' zegt van Loef. 'Door diensten, communicatie en infrastructuur uit elkaar te trekken kan de overheid haar verantwoordelijkheid voor kwalitatief goed treinvervoer niet waarmaken. Bovendien blijkt het idee achter de marktwerking op het spoor ondertussen wel achterhaald. De markt voor treinvervoer zit potdicht. De NS veroverd echt geen marktaandeel in Duitsland of Frankrijk. Draai het besluit tot splitsing, dat de politiek zo'n 20 jaar geleden nam, terug. De overheid kan de zekerheid en veiligheid van het treinvervoer alleen garanderen als de staat het zelf doet. Op een bedrijfsmatige manier welteverstaan.'

Heel anders is de situatie als het gaat om de levering van gas en elektriciteit. De overheid draagt hier de zorg voor het netwerk en het regelsysteem en energieleveranciers concurreren met elkaar om de levering van hun diensten. Hier is sprake van een open taaksysteem. Dat werkt in de praktijk goed. Natuurlijk moet de overheid blijven investeren in de infrastructuur. De technologische ontwikkelingen gaan door. Denk bijvoorbeeld aan de teruglevering van elektriciteit door particulieren met zonnepanelen op hun dak. Dat vraagt om goed partnership tussen overheid en marktpartijen.'

De overheid kan ook te ver gaan in haar uitbestedingsdrang. De infrastructuur voor een essentiële dienst moet je niet willen privatiseren, stelt Van Loef. 'Neem nu het 4G netwerk waar KPN onlangs 3,5 miljard voor betaalde. Is hier wel goed over nagedacht? Het gevaar is dat de samenleving en de overheid totaal afhankelijk wordt van een private onderneming of een kartel, zowel financieel als qua 'know how'.'

Van Loef presenteert in zijn boek een denkmodel waarmee politici en bestuurders beter gefundeerde beslissingen kunnen nemen over het uitbesteden van overheidstaken. 'Allereerst

moet de afhankelijkheidsrelatie in de praktijk onderzocht worden. Hij maakt hierbij onderscheid tussen een open en gesloten taaksysteem. Ook formuleert hij een aantal voorwaarden waaraan diensten moeten voldoen om überhaupt uitbesteed te kunnen worden. 'Allereerst moeten diensten reproduceerbaar/gestandaardiseerd kunnen worden. Ten tweede moet gegarandeerd worden dat de producten of diensten aan bepaalde kwaliteitsvoorwaarden voldoen. Ga nou met dit denkmodel eens kijken naar bijvoorbeeld de vele vormen van marktwerking in de zorg,' daagt hij politici, bestuurders en ambtenaren uit.